

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 92/05-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. mája 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Juraja Horvátha a Jána Lubyho prerokoval sťažnosť Ing. K. J., bytom H., zastúpenej advokátom JUDr. J. K., H., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Humenné v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 2097/99 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. K. J. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Humenné v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 2097/99 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Humenné v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 2097/99 p r i k a z u j e k o n ať bez zbytočných prietahov.

3. Ing. K. J. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Humenné p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Humenné je p o v i n n ý uhradiť Ing. K. J. trovy konania vo výške 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún) do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet advokáta JUDr. J. K., H.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. marca 2005 doručená sťažnosť Ing. K. J. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Humenné (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 2097/99.

Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 92/05-13 z 30. marca 2005 sťažnosť sťažovateľky prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie.

Na základe výzvy ústavného súdu z 20. apríla 2005 okresný súd vo svojom vyjadrení k prijatej sťažnosti sp. zn. Spr 4003/05 z 29. apríla 2005 okrem iného uvádza:

„Vo veci bolo rozhodnuté 16. 3. 2005 a rozsudok bol vyhotovený 15. 4. 2005. Doručenky od účastníkov sa súdu doposiaľ nevrátili a vo veci nebolo ani podané odvolanie (...).

Nejde o skutkovo, ani právne náročnú vec, lebo predmetom sporu je nárok na vrátenie bezdôvodného obohatenia z II. vlny kupónovej privatizácie (...).“

Procesné úkony okresného súdu:

„9. 9. 1998 - doručenie žaloby na súd

14. 9. 1998 - výzva na zaplatenie súdneho poplatku

12. 11. 1998 - vydanie platobného rozkazu vo veci

8. 12. 1998 - doručenie odporu žalovanou

20. 1. 1999 - doručenie odporu žalobcovi na vyjadrenie a výzva žalovanej na zaplatenie poplatku za odpor

29. 7. 1999 - vec prevedená do registra C

23. 9. 1999 - výzva žalobcovi, aby doručil listinný dôkaz o tom, že žalovaná pred podaním žaloby bola vyzvaná na splnenie záväzku

19. 1. 2000 - pojednávanie vo veci

9. 2. 2000 - žiadaná správa od pošty, kedy žalovaná prevzala výzvu žalobcu na splnenie záväzku

12. 4. 2000 - pojednávanie vo veci

15. 8. 2001 - výzva žalobcovi, aby predložil listinné dôkazy podľa návrhu žalovanej

29. 10. 2001 - urgencia žalobcovi

13. 2. 2002 - pojednávanie vo veci

18. 10. 2002 - pojednávanie vo veci

29. 1. 2003 - pojednávanie vo veci

14. 3. 2003 - pojednávanie vo veci

24. 6. 2003 - výzva práv. zástupcovi žalobcu, aby predložil listinný dôkaz o postúpení pohľadávky

15. 10. 2003 - pojednávanie vo veci

21. 10. 2003 - pojednávanie vo veci

28. 10. 2003 - výzva práv. zástupcovi žalobcu, aby doručil listinný dôkaz o postúpení pohľadávky

14. 4. 2004 - uznesenie o pripustení zámeny účastníkov na strane žalobcu

24. 5. 2004 - podané odvolanie voči uzneseniu

28. 5. 2004 - späťvzatie odvolanie

21. 6. 2004 - 13. 1. 2005 - spis na Krajskom súde v Prešove

16. 3. 2005 - pojednávanie vo veci, vrátane vyhlásenia rozsudku

15. 4. 2005 - vyhotovenie rozsudku

(...) - *prieťahy, ktoré podľa názoru súdu spôsobili sťažovateľka*

Neboli zistené. Ak sa zástupca žalovanej nezúčastnil pojednávania, svoju neúčast' riadne ospravedlnil.

(...) - *prieťahy, ktoré boli spôsobné súdom*

Došlo k prideleniu veci inému sudcovi, z dôvodu odchodu konajúcej sudkyne na sťaž na Krajský súd v Prešove. V období od 26. 10. 2000 do 23. 4. 2001 neboli v spise robené žiadne úkony. (...)

K zbytočným prieťahom a ani k prieťahom ako takým v konaní nedošlo. Úkony boli robené priebežne až na obdobie 6 mesiacov, keď konajúca sudkyňa vykonávala sťaž na krajskom súde.

(...) - *iné okolnosti, ktoré majú vplyv na prieťahy v konaní*

Neustále odročovanie pojednávanií a predlžovanie súdneho sporu bolo spôsobené nečinnosťou žalobcu, ktorý ani na opakované výzvy súdu nepredložil listinné dôkazy. Počas konania došlo k ďalšiemu postúpeniu pohľadávky a nutnosti zámeny účastníkov. Žalobca, ktorý podal žalobu na súd bol spočiatku nečinný a neskôr nepredložil bezodkladne tie dôkazy, ktoré súd žiadal.“

Právny zástupca sťažovateľky doručil ústavnému súdu 9. mája 2005 stanovisko k vyjadreniu okresného súdu, v ktorom okrem iného uviedol: „*nie je pravdou, že zástupca sťažovateľky sa nezúčastnil nejakého pojednávania, čo je zrejmé zo súdneho spisu (...)*“, a poukázal i na to, že s hodnotením činnosti okresného súdu nesúhlasí, pretože ten nepostupoval v konaní podľa príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“).

Obdobné procesné úkony, ako uviedol okresný súd vo svojom vyjadrení, zistil aj ústavný súd z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a súdneho spisu sp. zn. 11 C 2097/99.

Navyše zistil, že 25. augusta 1999 okresný súd opätovne zaslal odpor na vyjadrenie právneho zástupcovi žalobkyne. Dňa 20. septembra 1999 bolo vyjadrenie k odporu doručené okresnému súdu.

Dňa 21. novembra 2003 právny zástupca žalobkyne podal návrh na pripustenie zámeny účastníkov na strane žalobkyne.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 11 C 2097/99 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľka sa podanou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov (...)“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry (I. ÚS 24/03, IV. ÚS 15/03, II. ÚS 66/03), v súlade s ktorou možno za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu sťažovateľa v konkrétnom posudzovanom prípade považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k odstráneniu jeho právnej neistoty zákonom dovoľeným spôsobom. K vytvoreniu právnej istoty preto dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (napr. III. ÚS 127/03).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3).

1. Predmetom konania na okresnom súde je nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia (§ 457 Občianskeho zákonníka), ktorý si uplatnila žalobkyňa proti sťažovateľke v celkovej sume 1 200 Sk s príslušenstvom. Vec nie je z právneho a ani zo skutkového hľadiska zložitá a ničím výnimočná, pretože patrí do štandardnej rozhodovacej agendy prvostupňových súdov. Aj okresný súd konštatoval, že nejde o právne a skutkovú zložitú vec.

2. Správanie sťažovateľky je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred označeným porušovateľom práva došlo k zbytočným priet'ahom podľa čl. 48 ods. 2

ústavy. Ústavný súd zistil, že sťažovateľka ako účastníčka konania pred okresným súdom neprispela k predĺženiu doterajšej doby konania. Ani okresný súd vo svojom vyjadrení nemal námietky k správaniu sťažovateľky. Čo sa týka vyjadrenia právneho zástupcu sťažovateľky, že „nie je pravdou, že zástupca sťažovateľky sa nezúčastnil nejakého pojednávania, čo je zrejmé zo súdneho spisu...“, ústavný súd zistil, že táto námietka nie je opodstatnená, pretože v jednom prípade sa zástupca sťažovateľky podaním zo 14. januára 2003 písomne ospravedlnil, že sa nemôže zúčastniť pojednávania 29. januára 2003. Táto okolnosť navyše nemala vplyv na doterajšiu dĺžku súdneho konania.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky, bol postup okresného súdu.

Pokiaľ ide o hodnotenie okresného súdu, ústavný súd konštatuje, že v predmetnej veci došlo k niekoľkokomesačným obdobiam nečinnosti bez akejkoľvek zákonnej prekážky, čím v konaní vznikli zbytočné prietahy.

Takýmto obdobím je obdobie od 12. apríla 2000, keď okresný súd odročil pojednávanie na neurčito za účelom vyžiadania listinných dôkazov, do 15. augusta 2001, keď vyzval žalobkyňu na ich predloženie (nečinnosť viac ako 16 mesiacov), ďalej od 13. februára 2002, keď okresný súd odročil pojednávanie na neurčito, do 20. septembra 2002, keď okresný súd určil termín pojednávania na 18. október 2002 (nečinnosť viac ako 7 mesiacov), a tiež obdobie od 21. novembra 2003, keď právny zástupca žalobkyne podal návrh na pripustenie zámeny účastníkov na strane žalobkyne, do 14. apríla 2004, keď okresný súd o tomto návrhu žalobkyne rozhodol (nečinnosť takmer 5 mesiacov).

Aj medzi jednotlivými úkonmi vykonávanými vo veci okresným súdom sú neprimerané časové odstupy [napr. výzva na zaplatenie súdneho poplatku za podaný odpor z 20. januára 1999 - na poštovú prepravu bola odoslaná až 23. apríla 1999 (v spise je nesprávne uvedený dátum 23. jún 1999) a sťažovateľke doručená až 6. mája 1999, výzva

právnemu zástupcovi navrhovateľa z 24. júna 2003 - odoslaná na poštovú prepravu bola až 1. augusta 2003, hoci pojednávanie z tohoto dôvodu bolo odročené už 14. marca 2003].

Postup okresného súdu od podania žaloby bol aj neefektívny a nesústredený a nesvedčí o tom, že by svoju činnosť organizoval v súlade s povinnosťou uloženou mu v § 100 ods. 1 OSP, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, a povinnosťou vyplývajúcou z § 119 ods. 1 OSP. Okresný súd síce deväťkrát nariadil pojednávania, tieto však odročoval na neurčito bez uvedenia dôvodov, pre ktoré pojednávania odročil, neuviedol termíny ďalších pojednávaní, resp. vykonania dôkazných prostriedkov, pričom nerešpektoval zásadu hospodárnosti konania.

Dňa 16. marca 2005, teda po viac ako 6 rokoch a 6 mesiacoch od podania „návrhu na vydanie platobného rozkazu“, okresný súd vo veci rozhodol rozsudkom, ktorý do dňa prerokovania veci na ústavnom súde nenadobudol právoplatnosť.

Ústavný súd na základe uvedených okolností neakceptoval vyjadrenie okresného súdu, že v konaní k zbytočným priesťahom nedošlo.

Vychádzajúc z dosiahnutých výsledkov okresného súdu preto ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 2097/99 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 11 C 2097/99 konal bez zbytočných priesťahov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovateľka požadovala za porušenie ňou označeného práva finančné zadost'učinenie vo výške 100 000 Sk z dôvodu, že: „(...) OS ma týmto konaním, ktoré je nepochybne poznačené skoro 7-ročnými zbytočnými priesťahmi vystavuje vedome dlhodobému psychickému stresu podľa môjho názoru len preto, že ma zastupuje môj manžel (...).“

Pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na zistené zbytočné priesťahy v konaní okresného súdu sp. zn. 11 C 2097/99 a najmä na povahu veci a predmet sporu (peňažné plnenie v sume 1 200 Sk) ústavný súd považoval priznanie sumy 20 000 Sk za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. J. K. Sťažovateľka požadovala úhradu trov konania v celkovej výške 18 600 Sk (za dva úkony právnej služby po 9 150 Sk a dvakrát režijný paušál po 150 Sk, pričom neuviedla, podľa akého právneho predpisu si ich uplatňuje. Ústavný súd nepriznal sťažovateľke úhradu trov konania v požadovanej výške, pretože suma nebola vypočítaná v súlade s platným právnym predpisom.

Ústavný súd pri priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2004, ktorá bola 15 008 Sk. Úhradu sťažovateľke priznal (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2005 (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s ustanoveniami § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb vo výške 2 501 Sk a k tomu 2x 150 Sk režijný paušál. Ústavný súd priznal sťažovateľke úhradu trov konania v celkovej sume 5 302 Sk.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. mája 2005